

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM**

NGUYỄN THU HẰNG

**CÔNG CUỘC VẬN ĐỘNG XÂY DỰNG ĐỜI SỐNG
VĂN HÓA Ở KHU DÂN CƯ HUYỆN PHÚ LƯƠNG
TỈNH THÁI NGUYÊN (2001-2013)**

LUẬN VĂN THẠC SĨ NHÂN VĂN

THÁI NGUYÊN - 2015

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM**

NGUYỄN THU HẰNG

**CÔNG CUỘC VẬN ĐỘNG XÂY DỰNG ĐỜI SỐNG
VĂN HÓA Ở KHU DÂN CƯ HUYỆN PHÚ LƯƠNG
TỈNH THÁI NGUYÊN (2001-2013)**

Chuyên ngành: Lịch sử Việt Nam

Mã số: 60.22.03.13

LUẬN VĂN THẠC SĨ NHÂN VĂN

Người hướng dẫn khoa học: TS. Nguyễn Xuân Minh

THÁI NGUYÊN - 2015

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan công trình nghiên cứu: Công cuộc vận động xây dựng đời sống văn hóa ở khu dân cư huyện Phú Lương tỉnh Thái Nguyên (2001- 2013), dưới sự hướng dẫn của TS. Nguyễn Xuân Minh là kết quả nghiên cứu của cá nhân tôi. Các số liệu nêu trong luận văn là trung thực. Những chỗ sử dụng kết quả nghiên cứu của các tác giả khác đều được tác giả trích dẫn rõ ràng.

Tôi xin chịu trách nhiệm trước Hội đồng chấm Luận văn và Nhà trường về sự cam đoan này.

Thái Nguyên, tháng 10 năm 2015

Tác giả

Nguyễn Thu Hằng

LỜI CẢM ƠN

Tác giả xin bày tỏ lòng biết ơn chân thành và sâu sắc nhất đến thầy hướng dẫn TS. Nguyễn Xuân Minh đã tận tình hướng dẫn và động viên tinh thần cho tác giả trong quá trình hoàn thành Luận văn.

Tác giả xin cảm ơn các thầy giáo, cô giáo trong Khoa Lịch sử Trường ĐHSP - ĐH Thái Nguyên, Ủy ban Nhân dân tỉnh Thái Nguyên, Ủy ban Mặt trận Tổ quốc tỉnh Thái Nguyên, Huyện ủy, Ủy ban Nhân dân huyện Phú Lương, Sở Văn hóa - Thể thao và Du lịch tỉnh Thái Nguyên, Phòng Văn hóa - Thông tin huyện Phú Lương, Chi cục Văn thư - Lưu trữ tỉnh Thái Nguyên, Chi cục Thống kê huyện Phú Lương,... đã tạo điều kiện để tác giả hoàn thành Luận văn.

Tác giả cũng xin bày tỏ lòng cảm ơn chân thành đến gia đình, bạn bè, đồng nghiệp đã động viên, giúp đỡ tác giả trong quá trình học tập và hoàn thành Luận văn này.

Tác giả xin cảm ơn những đánh giá, nhận xét của Hội đồng khoa học bảo vệ Luận văn.

Thái Nguyên, tháng 10 năm 2015

Tác giả

Nguyễn Thu Hằng

MỤC LỤC

Lời cam đoan	i
Lời cảm ơn.....	ii
Mục lục	iii
Danh mục các bảng.....	iv
MỞ ĐẦU	1
1. Lí do chọn đề tài	1
2. Lịch sử nghiên cứu vấn đề.....	3
3. Đối tượng, phạm vi nghiên cứu và nhiệm vụ của đề tài.....	7
4. Nguồn tài liệu và phương pháp nghiên cứu	8
5. Đóng góp mới của Luận văn	8
6. Cấu trúc Luận văn.....	8
Chương 1: HUYỆN PHÚ LƯƠNG TỈNH THÁI NGUYÊN TRƯỚC KHI TIẾN HÀNH CÔNG CUỘC VẬN ĐỘNG XÂY DỰNG ĐỜI SỐNG VĂN HÓA Ở KHU DÂN CƯ	11
1.1. Vị trí địa lí, điều kiện tự nhiên và các nguồn tài nguyên thiên nhiên.....	11
1.1.1. Vị trí địa lí và điều kiện tự nhiên.....	11
1.1.2. Các nguồn tài nguyên thiên nhiên	13
1.2. Đặc điểm kinh tế, xã hội huyện Phú Lương.....	15
1.2.1. Đặc điểm kinh tế.....	15
1.2.2. Đặc điểm xã hội.....	19
Tiểu kết chương 1	28
Chương 2: QUÁ TRÌNH THỰC HIỆN CÔNG CUỘC VẬN ĐỘNG XÂY DỰNG ĐỜI SỐNG VĂN HÓA Ở KHU DÂN CƯ HUYỆN PHÚ LƯƠNG TỈNH THÁI NGUYÊN (2001-2013)	30
2.1. Chủ trương của Trung ương và sự vận dụng của địa phương.....	30
2.2. Quá trình thực hiện công cuộc vận động xây dựng đời sống văn hóa ở khu dân cư huyện Phú Lương (2001-2013).....	41
2.2.1. Giai đoạn (2001-2007).....	41

2.2.2. <i>Giai đoạn (2008-2013)</i>	50
Tiểu kết chương 2	70
Chương 3: MỘT SỐ NHẬN XÉT VỀ CÔNG CUỘC XÂY DỰNG ĐỜI SỐNG VĂN HÓA Ở KHU DÂN CƯ HUYỆN PHÚ LƯƠNG, TỈNH THÁI NGUYÊN (2001-2013)	71
3.1. Thành tựu.....	71
3.1.1. Nhận thức của các cấp ủy, chính quyền, của cán bộ, đảng viên và quần chúng nhân dân về công cuộc vận động xây dựng đời sống văn hóa ở khu dân cư được nâng cao	71
3.1.2. Tinh thần đoàn kết, giúp nhau phát triển kinh tế, xóa đói giảm nghèo, chung sức xây dựng nông thôn mới được phát huy	73
3.1.3. Đời sống văn hóa tinh thần của nhân dân ngày càng lành mạnh, phong phú	75
3.1.4. Sự nghiệp giáo dục, bảo vệ và chăm sóc sức khỏe nhân dân, thực hiện Dân số - Kế hoạch hóa gia đình được đẩy mạnh.....	82
3.1.5. Môi trường sinh thái được cải thiện	83
3.1.6. Dân chủ từng bước được phát huy, ý thức chấp hành đường lối, chủ trương của Đảng, Chính sách Pháp luật của Nhà nước trong nhân dân được nâng cao	83
3.1.7. Truyền thống Tương thân tương ái, giúp đỡ nhau trong cộng đồng và đạo lý “Uống nước nhớ nguồn” được phát huy	86
3.2. Hạn chế	90
3.2.1. Nguyên nhân của những hạn chế.....	90
3.3. Một số giải pháp nhằm nâng cao chất lượng đời sống văn hóa ở khu dân cư huyện Phú Lương.....	90
Tiểu kết chương 3	92
KẾT LUẬN	92
TÀI LIỆU THAM KHẢO	98
PHỤ LỤC	

DANH MỤC CÁC BẢNG

Bảng 1.1. Thống kê các thành phần dân tộc ở huyện Phú Lương - Thái Nguyên.....	20
Bảng 1.2. Kết quả thực hiện các mục tiêu của cuộc vận động <i>Toàn dân đoàn kết xây dựng cuộc sống mới ở khu dân cư</i> đến hết năm 1998.....	25
Bảng 2.1. Tổng hợp số liệu cuộc vận động Quỹ “Vì người nghèo” và Quỹ “Đền ơn đáp nghĩa” giai đoạn 2001-2007.....	46
Bảng 2.2. Tổng hợp số liệu cuộc vận động Quỹ “Vì người nghèo” và Quỹ “Đền ơn đáp nghĩa” giai đoạn 2008-2013.....	52
Bảng 2.3. Tổng hợp số liệu cuộc vận động “Toàn dân đoàn kết xây dựng đời sống văn hóa ở khu dân cư” từ năm 2009 đến năm 2013.....	53
Bảng 3.1. Kết quả thực hiện cuộc vận động Toàn dân đoàn kết xây dựng đời sống văn hóa ở khu dân cư	76
Bảng 3.2. Tổng hợp số liệu cuộc vận động “Toàn dân đoàn kết xây dựng đời sống văn hóa ở khu dân cư” từ năm 2001 đến năm 2013.....	81
Bảng 3.3 Tổng hợp số liệu cuộc vận động Quỹ “Vì người nghèo” và Quỹ “Đền ơn đáp nghĩa” giai đoạn 2001-2013.....	88

MỞ ĐẦU

1. Lí do chọn đề tài

*Văn hoá luôn là nhu cầu thiết yếu trong đời sống tinh thần của xã hội, thể hiện trình độ phát triển chung của một đất nước, một thời đại. Đời sống văn hoá là một bộ phận cấu thành của nền văn hóa dân tộc; có tác động tích cực đối với các lĩnh vực khác của đời sống xã hội. Nhận thức được điều này, ngay trong cuộc chiến tranh giải phóng dân tộc, Đảng ta đứng đầu là Chủ tịch Hồ Chí Minh rất quan tâm đến lĩnh vực văn hóa. Năm 1943, Hồ Chí Minh đã nêu một định nghĩa về văn hóa *Vì lẽ sinh tồn cũng như mục đích của cuộc sống, loài người mới sáng tạo và phát minh ra ngôn ngữ, chữ viết, đạo đức, pháp luật, khoa học, tôn giáo, văn học nghệ thuật, những công cụ cho sinh hoạt hàng ngày về ăn, mặc, ở và các phương thức sử dụng khác. Toàn bộ những sáng tạo và phát minh đó tức là văn hóa. Văn hóa là sự tổng hợp của mọi phương thức sinh hoạt, cùng với biểu hiện của nó mà loài người đã sản sinh ra nhằm thích ứng những nhu cầu đời sống và đòi hỏi của sự sinh tồn* [32, tr.431].*

Nhận thức rõ về vai trò và tầm quan trọng của văn hoá, Đảng ta đưa ra văn kiện nổi tiếng, đó là *Đề cương văn hóa Việt Nam* (năm 1943). Trong văn kiện này xác định rõ *Văn hoá là một trong ba mặt trận (kinh tế, chính trị, văn hoá)*. Sau ngày Cách mạng tháng Tám năm 1945 thành công, Đảng và Nhà nước ta rất chú trọng tới công tác vận động nhân dân xây dựng đời sống mới. Hồ Chí Minh chỉ ra trong phát biểu của Người tại Đại hội văn hoá toàn quốc lần I (năm 1946) *Văn hoá phải soi đường cho quốc dân đi*.

Văn kiện Hội nghị lần thứ V, Ban Chấp hành Trung ương khóa VIII khẳng định *Văn hóa là một mặt trận; xây dựng và phát triển văn hóa là một sự nghiệp cách mạng lâu dài, đòi hỏi phải có ý chí cách mạng và sự kiên trì, thận trọng* [2, tr.58]. Vậy, xây dựng đời sống văn hóa là một nhiệm vụ không kém phần quan trọng và đó cũng là một sự nghiệp lâu dài, gian khổ, đòi hỏi phải có quyết tâm cao của toàn xã hội và của cá nhân từng con người.

Công cuộc xây dựng đời sống văn hoá ở khu dân cư trong cả nước nói chung, cũng như ở huyện Phú Lương tỉnh Thái Nguyên nói riêng đang là một trong những vấn đề được Đảng, Nhà nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam hết sức quan tâm. Đây là một chủ trương quan trọng, đúng đắn mang ý nghĩa chiến lược đối với sự nghiệp văn hoá, giáo dục, kinh tế, chính trị của đất nước, tạo nên một lối sống mới, phù hợp với con người mới, đáp ứng yêu cầu đòi hỏi của đất nước trong thời kì quá độ lên chủ nghĩa xã hội. Nghị quyết Ban Chấp hành Trung ương V khoá VIII đã đề ra *Xây dựng và phát triển nền văn hoá Việt Nam tiên tiến, đậm đà bản sắc dân tộc*, trong đó nêu rõ 5 quan điểm chỉ đạo, 10 nhiệm vụ và 4 giải pháp lớn mang tính cấp bách trong công cuộc xây dựng đời sống văn hoá ở các khu dân cư. Một trong 4 giải pháp lớn đó là phát huy tinh thần Đại đoàn kết dân tộc, xây dựng đời sống văn hoá ở khu dân cư trong cả nước nói chung, và các khu dân cư trên địa bàn huyện Phú Lương tỉnh Thái Nguyên nói riêng. Huy động mọi nguồn lực sẵn có từ trong nhân dân và của cả hệ thống chính trị các cấp từ trung ương đến cơ sở, từ trong Đảng, cơ quan Nhà nước, các đoàn thể ngoài xã hội tích cực tham gia vào công cuộc xây dựng đời sống văn hoá ở khu dân cư trong cả nước nói chung và huyện Phú Lương tỉnh Thái Nguyên nói riêng.

Phú Lương là huyện miền núi ở phía Bắc của tỉnh Thái Nguyên, cách trung tâm thành phố 22 km; diện tích tự nhiên 368,94 km²; có 16 đơn vị hành chính gồm 14 xã, 2 thị trấn và 274 xóm, bản, tiểu khu; dân số trên 106.000 người thuộc 8 thành phần dân tộc anh em cùng chung sống. Nhân dân các dân tộc huyện Phú Lương có truyền thống cách mạng, đoàn kết xây dựng quê hương.

Cùng với cả tỉnh, công cuộc vận động xây dựng đời sống văn hoá ở khu dân cư ở huyện Phú Lương đã được triển khai. Trong điều kiện nền kinh tế đất nước chuyển sang cơ chế thị trường, việc xây dựng đời sống văn hoá ở khu dân cư có nhiều thuận lợi, nhưng cũng có nhiều khó khăn. Huyện Phú Lương đã quán triệt và vận dụng chủ trương của cấp trên vào hoàn cảnh cụ thể của địa

phương. Nhờ đó, công cuộc vận động xây dựng đời sống văn hoá khu dân cư ở huyện Phú Lương đã đạt được nhiều kết quả.

Để góp phần đánh giá đúng quá trình thực hiện công cuộc xây dựng đời sống văn hóa ở khu dân cư, làm rõ hơn truyền thống lịch sử văn hóa của nhân dân Phú Lương trong quá khứ và hiện tại, từ đó giáo dục thế hệ trẻ biết trân trọng, giữ gìn và phát huy giá trị văn hóa dân tộc, tôi lựa chọn đề tài *Công cuộc vận động xây dựng đời sống văn hoá ở khu dân cư huyện Phú Lương tỉnh Thái Nguyên (2001-2013)* làm Luận văn Thạc sĩ Sử học.

2. Lịch sử nghiên cứu vấn đề

Vấn đề xây dựng đời sống văn hóa mới ở Việt Nam từ trước tới nay đã từng được đề cập dưới nhiều góc độ và mức độ khác nhau. Năm 1943, Đảng ta đưa ra văn kiện nổi tiếng, đó là *Đề cương văn hóa Việt Nam*, nêu rõ văn hoá là một trong ba mặt trận (kinh tế, chính trị, văn hoá). Đề cương đã xác định nền văn hóa dân chủ mới của Việt Nam phải được xây dựng theo ba tính chất cơ bản: Dân tộc hóa, đại chúng hóa và khoa học hóa.

Ngay sau khi Cách mạng tháng Tám thành công, Nhà nước cách mạng đã rất quan tâm đến vấn đề xây dựng đời sống mới. Năm 1946, Ủy ban Vận động đời sống mới Trung ương được thành lập. Một năm sau, ngày 20/3/1947, Chủ tịch Hồ Chí Minh viết tác phẩm *Đời sống mới* và được Ủy ban Vận động đời sống mới Trung ương cho xuất bản, coi đây là tài liệu tuyên truyền học tập của các cấp chỉ đạo và của toàn dân.

Năm 1946 tại Hội nghị Văn hóa toàn quốc lần thứ nhất, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã nói: *Văn hóa phải soi đường cho quốc dân đi*. Tiếp đó, từ ngày 16 đến ngày 20/7/1948, Hội nghị văn hóa toàn quốc lần thứ 2 được triệu tập, thông qua bản báo cáo *Chủ nghĩa Mác và văn hóa Việt Nam* do Tổng Bí thư Đảng Trường Chinh trình bày. Bản báo cáo nêu rõ lập trường văn hóa Mácxít, tính chất và nhiệm vụ văn hóa dân tộc dân chủ; phê phán những khuynh hướng và quan điểm văn hóa thực dân, phong kiến, tư sản; xác định thái độ đúng đắn của